

طراحی مدل ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی پیرامون توسعه کارآفرینی پایدار کشاورزی نواحی روستایی خراسان جنوبی

رضا امینی شاهرخت

دانشجوی دکتری ترویج و آموزش کشاورزی، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران

کوروش روستا^۱

دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران

علیقلی حیدری

مدرس دانشگاه و رئیس انجمن علمی تعاون ایران، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

سید مجتبی حسینی

دانش‌آموخته دکتری ترویج و آموزش کشاورزی، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران

چکیده:

با توجه به شرایط محیطی استان خراسان جنوبی، این استان دارای تنگناها و چالش‌های خاصی در بخش کشاورزی می‌باشد که شناختشان می‌تواند بر کاهش محرومیت‌ها به‌ویژه در نواحی روستایی، فقرزدایی، افزایش فرصت‌های شغلی، و مهم‌تر از همه مدیریت منابع طبیعی مؤثر باشد. در این راستا بانک کشاورزی به‌عنوان تنها بانک تخصصی در بخش کشاورزی به دلیل ارتباط مستقیم با مردم، به‌ویژه مردم نواحی روستایی، تأثیر قابل‌توجهی در این زمینه بازی می‌کند. در این راستا پژوهش حاضر به تدوین مدل ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی پیرامون توسعه کارآفرینی پایدار کشاورزی نواحی روستایی در استان خراسان جنوبی با استفاده از نظریه بنیانی پرداخته است. اطلاعات مورد نیاز به کمک مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۳۰ نفر نمونه برگزیده از خبرگان مرتبط با موضوع با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند ترکیبی و تکنیک گلوله برفی به دست آمد. با استفاده از فرایند رایج در نظریه بنیانی، اطلاعات مورد تحلیل قرار گرفت. بر اساس مقوله‌های کدگذاری شده مفاهیمی که به ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی برمی‌گردند، پنج طبقه اصلی را تشکیل می‌دهند. این طبقات مشتمل هستند بر: شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط تعدیل‌کننده، راهبردها و پیامدها می‌باشند. طبق یافته‌ها شرایط علی دربرگیرنده‌ی کدهای حمایت و پشتیبانی، ظهور فناوری‌ها و توسعه بانکداری الکترونیک و ایفای نقش مؤثر در مسئولیت‌های اجتماعی، شرایط زمینه‌ای دربرگیرنده کدهای بسترسازی و ساختاردهی به مسئولیت اجتماعی سازمانی و شرایط تعدیل‌کننده دربرگیرنده کدهای قوانین، مقررات و سازوکارهای حاکم و راهبردها شامل کدهای سیاست‌گذاری و تدوین استراتژی کسب‌وکار می‌باشند.

واژه‌های کلیدی: مسئولیت اجتماعی، بانک کشاورزی، کشاورزی، توسعه کارآفرینی پایدار، نظریه بنیان

* نویسنده مسئول: k.roosta@iaubir.ac.ir

مقدمه

با پیشرفت جوامع و توجه به حقوق انسان‌ها، افزون بر مسئولیت متداول سازمان‌ها، یعنی سوددهی، مسئولیت سازمان‌ها در قبال جامعه و محیط نیز مورد توجه قرار گرفته است. شرایط امروز جهان و فضای جدید کسب و کار، ایجاب می‌کند تا مدیران سازمان‌های بزرگ که در بازارهای جهانی یا بازارهای در حال جهانی شدن، نقش فعال و مؤثری دارند، تمام تلاش خود را متوجه ایجاد ارزش برای تمامی ذینفعان کنند و نوعی تعادل میان بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی کسب کار خود ایجاد نمایند. (کاشانی پوروهمکاران، ۱۳۹۷) بخش کشاورزی به عنوان ابزاری اساسی برای تحقق توسعه پایدار و کاهش فقر شناخته می‌شود. این بخش یکی از منابع اصلی اشتغال و تأمین درآمد به شمار می‌رود و پایداری آن سبب پایداری اقتصاد روستایی و زیست‌محیطی درون سیستم‌های کشاورزی و جوامع روستایی می‌شود (تیموری و همکاران، ۲۰۱۹) (حیدری ساریان و همکاران، ۱۳۹۶) از طرفی روستاها همواره به عنوان کانون تولید و اشتغال در سایر کشورهای جهان مطرح بوده‌اند و با گسترش فعالیت‌های اقتصادی توسعه روستا متناسب با توسعه بخش‌های مختلف کشاورزی، صنعت و خدمات نیز در دستور کار دولت‌ها قرار گرفته است (سرابی و همکاران، ۱۴۰۱). به طوری که در بسیاری از کشورها منجر به توسعه کارآفرینی، اشتغال‌زایی، توسعه صنعتی و ایجاد ارزش افزوده بالا برای آن‌ها شده است و توانسته‌اند از مسیر توسعه روستایی به رشد و توسعه اقتصادی دست یابند. (عمیدی و قربانی، ۱۳۹۷) با توجه به مطالب گفته شده شناخت دقیق مسائل مربوط به روستاهای ایران از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است زیرا ریشه تمامی چالش‌ها و مسائل

عقب‌ماندگی مثل فقر گسترده، نابرابری در حال رشد، رشد سریع جمعیت و بیکاری فزاینده در این مناطق قرار دارد (تودارو، ۱۳۹۰) درواقع هنگامی می‌توان به توسعه روستایی نائل گشت که سازمان‌های متولی بتوانند مسئولیت اجتماعی^۱ خود را به نحو احسن انجام دهند (ابراهیمی و همکاران، ۱۴۰۱). امروزه مسئولیت اجتماعی برای همه سازمان‌ها موضوعی مهم به شمار می‌رود که در این میان نظام بانکداری به سبب مأموریت خاص خود از جایگاه ویژه‌ای در این خصوص برخوردار است (رضاییان و همکاران، ۱۳۹۹). در بین بانک‌های کشور بانک کشاورزی به عنوان بانک تخصصی نقش به سزایی در تأمین مالی بخش کشاورزی و توسعه زیر بخش‌های آن داشته است و تسهیلات پرداختی آن باهدف سرمایه گذاری در بخش کشاورزی و بهبود اشتغال در این بخش ارائه می‌گردد (ملک سعیدی و همکاران، ۱۳۹۵). درواقع مأموریت اساسی بانک کشاورزی فراهم آوردن امکانات اعتباری برای توسعه بخش کشاورزی و سایر فعالیت‌های مرتبط با آن و ارتقای سطح زندگی و درآمد روستاییان است. (بانک کشاورزی، ۱۳۹۲). انجام مسئولیت‌های اجتماعی یکی از شاخصه‌های رشد سازمان‌ها و شرکت‌های بزرگ در سطح دنیا محسوب می‌گردد. در صنعت بانکداری این موضوع شامل آن دسته از فعالیت‌ها، محصولات و خدمات بانکی است که ضمن پاسخگویی به نیازهای امروز جامعه، به پایداری و دوام اجتماعی، فرهنگی و زیست‌بوم جامعه کمک می‌کند (محمدپور زرنندی و طباطبایی مزدآبادی، ۱۳۹۵)

^۱ Corporate Social Responsibility (CSR)

استان خراسان جنوبی با توجه به شرایط محیطی و انسانی، دارای تنگناها و چالش‌هایی در بخش کشاورزی می‌باشد، که شناخت آن‌ها می‌تواند در کاهش محرومیت‌ها به‌ویژه در نواحی روستایی، فقرزدایی، توزیع مشاغل و مهم‌تر از همه مدیریت منابع مؤثر باشد (فال سلیمان و همکاران، ۱۳۹۲). وجود چالش‌هایی از قبیل ریسک بالای سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، قیمت‌گذاری نامناسب بدون در نظر گرفتن هزینه‌های تولید، موانع بازار رسانی محصولات کشاورزی و... منجر به عدم امکان بازپرداخت تسهیلات اخذشده توسط واحدهای تولیدی در موعد مقرر شده است که لزوم بازنگری در شیوه اعمال سیاست‌ها در بخش کشاورزی را بیش‌ازپیش آشکار می‌سازد. (تیموری و همکاران، ۲۰۱۴) با توجه به مسائل ذکرشده موضوع مهم این است که در سنوات اخیر به دلیل آثار اقتصادی ناشی از تحریم‌ها، شیوع بیماری کرونا و... از طرفی درخواست‌های گسترده بهره‌برداران برای دریافت تسهیلات، بانک کشاورزی در استان برای تأمین منابع موردنیاز جهت پرداخت تسهیلات و ارائه خدمات با محدودیت‌هایی من‌جمله محدودیت منابع حاصل از تجهیز منابع، رقابت با سایر بانک‌ها و سایر بازارهای موازی نظیر بورس، کاهش وصول مطالبات ناشی از مشکلات اقتصادی کشاورزان، عدم تمایل بانک مرکزی به اعطای خطوط اعتباری جدید و استفاده از منابع استقراضی به دلیل سیاست‌های پولی و... مواجهه بوده است (حسینی و همکاران، ۲۰۱۷).

تدوین یک مدل مناسب در جهت ایفای نقش مسئولیت اجتماعی بانک در راستای تحقق اهداف توسعه پایدار می‌تواند در بلندمدت علاوه بر حفظ منابع طبیعی و محیط‌زیست از طریق ایجاد

اشتغال‌های پایدار، منجر به افزایش درآمد گروه‌های هدف، انجام سرمایه‌گذاری‌های مؤثر و سودآور، کاهش مهاجرت روستاییان به شهرها، افزایش سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، ارتقای کیفیت محصولات تولیدی و گسترش تولید و صادرات محصولات شود. به عقیده راه‌نورد (۱۳۹۵) مدل‌های مختلفی جهت تبیین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در مقابل ذی‌نفعان وجود دارد که بر نحوه عملکرد و استراتژی مسئولیت‌پذیری آنان تأثیرگذار می‌باشد.

کیت دیویس صاحب‌نظر برجسته علوم مدیریت و بازرگانی آمریکا ازجمله متفکرانی است که آراء وی درباره مسئولیت‌پذیری بنگاه‌ها و مدیران آن‌ها مورد پذیرش عموم قرار گرفته است. مدل مسئولیت‌پذیری اجتماعی دیویس شامل فرضیاتی است که در آن‌ها توضیح می‌دهد چرا و چگونه یک سازمان و موسسه‌ای می‌تواند به نحوی عمل نماید که از طریق آن هم باعث بهبود و توسعه خود شود و هم سبب توسعه و بهبود جامعه‌ای که به آن تعلق دارد (Ebner, 2008). بر اساس مدل ارائه‌شده توسط ارچیو کارول هنگامی می‌توان ادعا کرد کسب‌وکار به مسئولیت اجتماعی خود پایبند است که اول پاسخگوی توقعات اقتصادی جامعه باشد. دوم مقید به قانون باشد. سوم به اصول اخلاقی پایبند باشد و چهارم خیرخواه و نوع‌دوست باشد (Carroll, 1999). مارک ویلانوا مدل مسئولیت اجتماعی شرکت را به پنج بعد تقسیم می‌نماید ۱- رهبری و چشم‌انداز شامل توسعه مفهوم و ادراک مسئولیت اجتماعی شرکت در مأموریت سازمانی، دستورالعمل‌ها و ارزش‌های اخلاقی سازمانی ۲- جامعه و روابط اجتماعی شامل تشریک‌مساعی و همکاری با گروه‌های ذینفع مختلف، مشارکت‌های

بشردوستانه و فعالیت‌های اجتماعی ۳- محیط کار شامل پرداختن به امور کارمندان، کارگران و حقوق بشر ۴- پاسخگویی شامل شفافیت سازمان گزارش دادن و ارتباطات ۵- محیط بازار شامل فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی که مستقیماً مربوط به فعالیت‌های تجاری می‌باشد (Vilanova, 2008). در هر سامانه اقتصادی بانک‌ها تأثیر زیادی بر جامعه می‌گذارند بنابراین همواره درصدد آن هستند تا عملیات خود را توسعه دهند (Alsahlawi, 2016) از طرفی رقابت در صنعت بانکداری ماهیت غیرمالی پیدا کرده است. بسیاری از بانک‌ها شرایط رقابتی مشابه در بازار دارند. به همین دلیل جست‌وجو برای ایجاد مزیت رقابتی جدید که عمده‌تاً از طریق ترویج محصول جدید و یا توسعه نام تجاری انجام می‌شود در این شرایط ضرورت دارد. به عقیده صاحب‌نظران. برای دستیابی به این هدف اغلب بانک‌ها ابزار مهم در موفقیت کسب‌وکار یعنی مسئولیت اجتماعی را مدنظر قرار می‌دهند (Johnson, 1999) که در این تحقیق سعی شده به بررسی موضوع پرداخته شود.

مبانی نظری تحقیق

مسئولیت اجتماعی سازمان یکی از مباحث مهمی است که در سال‌های اخیر توجه بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب کرده و مطالعات متعددی نیز در این خصوص صورت گرفته است. ابراهیمی و همکاران (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای به بررسی ارزیابی مسئولیت‌پذیری اجتماعی در سازمان‌های مرتبط با مدیریت توسعه روستایی (جهاد کشاورزی) در استان اصفهان پرداخته‌اند نتایج نشان داد که فعالیت‌های خیرخواهانه پایین‌تر از حد مناسب می‌باشد و عوامل روان‌شناختی کارکنان بر میزان این

ارزیابی از دیدگاه آنان تأثیرگذار بوده است. مطالعه رضاییان و همکاران (۱۳۹۹) بیانگران است که ذی‌نفعان شامل رقبا، نهادهای نظارتی و قانونی، مشتریان، تأمین‌کنندگان و شرکا، سهامداران، کارکنان، نهادهای حاکمیتی، جامعه و محیط‌زیست در طراحی الگوی مسئولیت اجتماعی در نظام بانکی تأثیر گذارند. برحسب یافته‌های حاصل از تحقیق نصرتی و همکاران (۱۳۹۹) در زمینه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، از میان چهار اولویت کمک‌های مالی به صندوق خطرپذیر، همکاری مشترک با مراکز آموزش، تأسیس دانشکده و کمک به دانشکده‌های موجود؛ کمک به صندوق‌های خطرپذیر اولویت بیشتری را به خود اختصاص داد. عزیزی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی فعالیت‌های داخلی و خارجی مسئولیت اجتماعی سازمان‌ها در نظام بانکی و بررسی رابطه آن با سرمایه اجتماعی پرداختند. نتایج تحقیق حاکی از پایین بودن بعد بشردوستانه نسبت به سایر ابعاد فعالیت‌های خارجی و بعد عدم تبعیض نسبت به سایر ابعاد فعالیت‌های داخلی مسئولیت اجتماعی نظام بانکی می‌باشد.

اسماعیل‌پور و آرام (۱۳۹۶) تحقیقی باهدف بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی بانک‌ها در ادراک مشتریان از تصویر برند آن‌ها انجام داده‌اند. نتایج نشان داد که مسئولیت خیرخواهانه و مسئولیت اخلاقی در هر سه بعد ادراک از تصویر برند (ادراک شناختی، ادراک عاطفی و ادراک حسی) تأثیر مثبت دارد. از طرف دیگر مسئولیت اقتصادی فقط در یک بعد ادراک از تصویر برند (ادراک عاطفی) تأثیر مثبت دارد. کاشانی پور و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای به بررسی مسئولیت‌پذیری اجتماعی در صنعت بانکداری کشورهای مختلف جهان پرداخته‌اند. در این پژوهش،

تشویق کارمندان و کسب تمایزات رقابتی در نتیجه توافق جمعی دانست.

Kim & fong (2014) در پژوهشی به بررسی مسئولیت اجتماعی خرده‌فروشان: تأثیر قوانین و سرمایه اجتماعی پرداختند. یافته‌ها نشان می‌دهد که خرده‌فروشان از طریق فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی مطابق با معیارهای اجتماعی، حمایت مردمی و قانونی را از طرف مصرف‌کنندگان جامعه دریافت می‌کنند.

Antoni & Portale (2011) . در مطالعه‌ای رابطه تجربی بین مسئولیت اجتماعی بنگاه و سرمایه اجتماعی را بررسی نموده‌اند آن‌ها به این نتیجه رسیدند که تعاونی‌های اجتماعی بنگاه بیشترین تأثیر را در افزایش سرمایه اجتماعی دارند

. با توجه به مطالب گفته‌شده در حال حاضر توسعه کشاورزی به‌عنوان بستی برای کسب اهداف توسعه در کشورهای در حال توسعه به‌عنوان امری ضروری قلمداد می‌شود. در میان اهداف موردنظر، بهبود و تقویت رشد شاخص‌های اقتصادی و کاهش فقر، بهبود امنیت غذایی و حفظ منابع طبیعی بسیار مهم هستند. در این راستا امنیت غذایی به اولویتی مهم برای تمام دولت‌ها تبدیل شده است که به‌منظور تأمین آن تسهیلات و خدمات ویژه‌ای برای توانمندی بخش کشاورزی در نظر می‌گیرند. در استان خراسان جنوبی بانک کشاورزی به‌عنوان تنها بانک تخصصی در بخش کشاورزی سهم عمده‌ای از منابع مالی بخش را تأمین می‌نماید و به دلیل ارتباط مستقیم با مردم به‌ویژه مردم مناطق روستایی تأثیر قابل‌توجهی در معیشت آن‌ها دارد. به همین دلیل هرگونه اصلاح و بازنگری در فعالیت‌های بانک تأثیر مستقیم و غیرمستقیم بر زندگی مردم خواهد داشت. ازاین‌رو

مشخص شد که بانک‌های آمریکایی در بحث مسئولیت‌پذیری اجتماعی به‌مراتب موفق‌تر از بانک‌های فعال در کشورهای استرالیا، انگلیس و رومانی بوده‌اند.

صفری (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر ادراک کارکنان بانک‌ها از فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی بر عملکرد سازمانی پرداخته است. یافته‌های این پژوهش بیانگران است که ادراک کارکنان بانک‌ها از مسئولیت‌های اجتماعی دارای تأثیر مستقیم برخشنودی کارکنان و عملکرد سازمانی بوده و اعتماد سازمانی واسطه این تأثیر است.

Gangi et al (2019) در پژوهشی به بررسی نقش دانش و رابطه آن با مسئولیت اجتماعی پرداختند یافته‌ها نشان می‌دهد که هم‌راستا با مفهوم ظرفیت جذب دانش، مسئولیت اجتماعی داخلی بانک‌ها به‌طور مثبت عملکرد شهروندی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. همچنین در راستای اثر مسئولیت اجتماعی، عملکرد شهروندی شاخص تعیین‌کننده مثبت برای عملکرد مالی بانک‌ها است Hossain & Khan

(2016) به بررسی مسئولیت اجتماعی بانکی در بین بانک‌های هنگ‌کنگ و شانگهای پرداختند نتایج این تحقیق نشان می‌دهد با توجه به نگرش‌های اجتماعی متفاوت مشتریان به مسئولیت اجتماعی، لازم است بانک مجموعه‌ای مشخص از مشتریان ویژه را برای تدوین اصول مسئولیت اجتماعی بررسی کند. برحسب مطالعات Biedma et al (2016) که در بین بانک‌های کشور اسپانیا صورت گرفته یافته‌ها حاکی از آن است که ذی‌نفعان درصدد توسعه سیاست‌های مسئولیت اجتماعی هستند ولی این اقدامات در توافق آن‌ها اعمال نشده است و می‌توان مسئولیت اجتماعی شرکتی را انگیزه و امتیازی برای جذب، حفظ و

سعی شده در تحقیق حاضر با استفاده از نظریه بنیانی^۱ به تبیین مدل ارزیابی مسئولیت اجتماعی در بانک کشاورزی پیرامون توسعه کارآفرینی پایدار کشاورزی نواحی روستایی استان خراسان جنوبی پرداخته شود و این سؤال مطرح می‌باشد -چه مدلی برای ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی پیرامون توسعه کارآفرینی پایدار کشاورزی نواحی روستایی استان خراسان جنوبی مناسب است؟

اهداف تحقیق:

هدف اصلی تحقیق حاضر طراحی مدل ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی پیرامون توسعه کارآفرینی پایدار کشاورزی نواحی روستایی خراسان جنوبی می‌باشد. جهت نیل به هدف اصلی تحقیق شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط تعدیل‌کننده، راهبردها و پیامدهای مدل موردبررسی قرار گرفته‌اند.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر پارادایم تحقیق جزء تحقیقات کیفی است و با رویکرد تدوین مدل ارزیابی مسئولیت اجتماعی در بانک کشاورزی پیرامون توسعه کارآفرینی پایدار کشاورزی نواحی روستایی استان خراسان جنوبی انجام شده است. در این تحقیق از روش نظریه بنیانی (نظریه برخاسته از داده‌ها) و شیوه مصاحبه کیفی عمیق نیمه ساختارمند برای جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها استفاده شده است. نظریه بنیانی یک روش برای استخراج مفاهیم از دل داده‌ها و سپس ترکیب آن‌ها است. مطابق با روش نظریه بنیانی فرضیه از پیش تعین شده‌ای وجود ندارد اما در فرایند تجزیه و تحلیل داده‌ها می‌توان به آن دست‌یافت

(اشتراوس و کوربین، ۱۹۹۸) زمانی که هیچ نظریه‌ای وجود نداشته باشد و یا اینکه در منطقه‌ای تاکنون مطالعه‌ای در زمینه موضوع تحقیق صورت نگرفته باشد و یا تحقیقات محدودی صورت گرفته است روش نظریه بنیانی از طریق ایجاد یک نظریه جدید نتایج خوبی را ارائه خواهد داد (Jovanovic et al, 2017) درواقع روش موردنظر یک روش استقرایی و اکتشافی است که برای پژوهشگر در حوزه‌های موضوعی گوناگون این امکان را فراهم می‌نماید تا به‌جای اتکا به تئوری‌های موجود خود به تهیه و تدوین تئوری موردنظر اقدام نماید. این تئوری به شکلی نظام‌مند و بر اساس داده‌های واقعی تدوین می‌شود. و در مواقعی کاربرد دارد که دانش ما در زمینه موضوع تحقیق محدود می‌باشد. بنابراین از آنجایی که تاکنون در زمینه ی موضوع تحقیق بخصوص در منطقه مورد مطالعه تحقیقاتی صورت نگرفته بود روش نظریه بنیانی در بین سایر روش‌های کیفی بهترین نتایج را به ما می‌دهد. از این رو روش موردنظر بیشترین تطابق برای دستیابی به هدف این پژوهش را دارا است.

جامعه مورد مطالعه در این پژوهش، شامل کلیه مطلعان کلیدی و مسلط به موضوع در زمینه ارزیابی مسئولیت‌های اجتماعی بانک کشاورزی در استان خراسان جنوبی بودند. برای انجام مصاحبه‌ها از تکنیک نمونه‌گیری هدفمند ترکیبی موارد نوعی و بارز (مصاحبه با افراد باتجربه، شناخته‌شده و دارای توان و آمادگی برای ارائه اطلاعات لازم) و تکنیک گلوله برفی (مصاحبه با افراد معرفی‌شده از سوی سایر نمونه‌ها) استفاده گردید. اندازه نمونه و فرآیند گردآوری اطلاعات تا سطح اشباع نظری با آستانه سودمندی اطلاعات در دسترس ادامه یافت. اشباع

¹ Grounded theory method

نظری رویکردی است که در پژوهش‌های کیفی برای تعیین کفایت نمونه‌گیری مورد استفاده قرار می‌گیرد. و به معنای این است که خصوصیات یک دسته یا طبقه به اشباع رسیده است. (Gustavson, & Miyake, 2017).

در پژوهش حاضر، نقطه اشباع نظری کاملاً ملموس بود. نمونه‌گیری تا جایی ادامه یافت که اطلاعات به دست آمده از نمونه‌های انتهایی دیگر نمی‌توانست اطلاعات جدیدی را به اطلاعات جمع‌آوری شده اضافه کند؛ بنابراین بر مبنای رویکرد اتخاذ شده در روش تحقیق تعداد ۳۰ نفر از جامعه مورد مطالعه به عنوان نمونه انتخاب شدند که طی مصاحبه‌ای که با آن‌ها انجام شد اشباع نظری حاصل گردید. برای افزایش روایی مصاحبه‌ها، پروتکل مصاحبه‌گری (شامل مشخصات تکنیکی و پرسش‌های محوری پیرامون موضوع) تدوین و به کار گرفته شد. به منظور رسیدن به روایی و پایایی لازم، افزون بر گزینش هدفمند نمونه‌ها برای مصاحبه همراه با تدوین پروتکل برای روشن‌کردن مراحل کار، هدف نهایی پژوهش نیز با نمونه‌ها در میان گذاشته شد و پرسش‌ها و محورهای مصاحبه در اختیار آن‌ها قرار گرفت. در طول مصاحبه نیز سعی شد تا با طرح مفاهیم و مصادیق مرتبط با پرسش‌های محوری، زمینه برای هدایت جریان گفتگو به مسیر مورد نظر فراهم شود تا از طرح پاسخ‌های سطحی و غیرضروری پرهیز گردد. بدین ترتیب، روند مصاحبه‌ها و جمع‌بندی دیدگاه‌ها در مسیر تعیین شده حفظ گردید و یک درک کلی از محورهای بحث به دست آمد. در پژوهش حاضر نیز متن مصاحبه‌ها ابتدا یادداشت‌برداری شد، سپس از مشارکت‌کنندگان دعوت به عمل آمد که مجدداً نقطه نظرات خود را اصلاح کنند. در مرحله آخر نظریه بنیانی از طریق

مراجعه مجدد به هریک از شرکت‌کنندگان و انجام یک مصاحبه منفرد و با انجام جلسات متعدد مصاحبه، نسبت به اعتبارسنجی نهایی یافته‌ها اقدام و به این ترتیب از اعتبار مصاحبه‌ها اطمینان حاصل شد.

از دیگر تدابیر می‌توان به این مورد اشاره کرد: طرح شفاف و صریح پرسش‌ها، انجام مصاحبه در شرایط مناسب برای پاسخگویان، بازنگری اولیه و تکرار مصاحبه در موارد معین، تنوع بخشی به پرسش‌های مطرح شده، تنوع بخشی به روش‌های پیشبرد مصاحبه و نمونه‌های برگزیده، اطمینان بخشی به مصاحبه‌شوندگان درباره محرمانه ماندن و امانت‌داری در قبال اطلاعات ارائه شده و مشارکت دهی آن‌ها در جمع‌بندی دیدگاه‌های ارائه شده به منظور نزدیک ساختن برداشت‌های متقابل به هم است. پس از تدوین پروتکل و آماده ساختن مصاحبه‌شونده‌ها، طبق برنامه زمان‌بندی شده، از طریق گفتگو حول پرسش‌های محوری و ثبت شنیداری و نوشتاری مصاحبه‌ها، متن گفتگو در قالب فرم‌های تدارک دیده شده پیاده‌سازی گردید و سپس پالایش، بازخوانی، دسته‌بندی و تبیین یافته‌ها صورت پذیرفت. داده‌ها بر اساس اصول روش‌شناسی نظریه بنیانی که شامل سه مرحله کدگذاری باز^۱ کدگذاری محوری^۲ و کدگذاری انتخابی^۳ است (تیموری و همکاران، ۲۰۱۷) تجزیه و تحلیل شدند. به این صورت که در پایان هر مصاحبه، تمام اطلاعاتی که به صورت صدا، دست‌نوشته و غیره پیرامون موضوع مورد مطالعه جمع‌آوری شده بودند، به متن تبدیل شدند. در این فرآیند سه مرحله‌ای و غیرخطی، ابتدا داده‌های جمع‌آوری شده، دسته‌بندی می‌شود و به هر دسته

¹ Open coding

² Axial coding

³ Selective coding

عنوان مناسب داده و سپس از دل آن‌ها، مفاهیم و مقولات استخراج می‌شوند و از این رهگذر خوشه‌های مفهومی تشکیل می‌شوند که هر یک به مقولاتی تعلق دارند. لازم به ذکر است که در طول مرحله تجزیه و تحلیل، روش مقایسه دائمی مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها

به استناد اطلاعات حاصل از تحقیق، تجزیه و تحلیل یافته‌ها بر اساس روند کدگذاری رایج در نظریه پردازی تئوری بنیانی شامل فرایند سه مرحله‌ای کدگذاری باز، کدگذاری محوری، کدگذاری انتخابی و تلفیق مفاهیم حاصل شده است. در فرایند کدگذاری باز برخی از کدها با همان مضامین و مفاهیم به‌طور مستقیم از متن مصاحبه‌ها و گفته‌های مصاحبه‌شوندگان گرفته شده‌اند و برخی دیگر به‌صورت غیرمستقیم با توجه به مفاهیم و مضامین برگرفته از مرور مبانی نظری برگرفته از مطالعات صورت گرفته در حوزه مسئولیت اجتماعی و توسعه پایدار کشاورزی و شواهد تجربی به دست

آمدند. (کدهای باز) کدهای تعیین شده به‌منظور بازنمایی دیدگاه‌های مشارکت‌کنندگان در قالب مفاهیم رایج مطرح شده‌اند (جدول ۱-۱) پس از آنکه کدهای باز از طریق تحلیل محتوای کیفی از گفته‌های مشارکت‌کنندگان در مطالعه تعیین شد در مرحله بعد مرحله کدگذاری محوری (گزینش مضامین و مفاهیم محوری) از بین کدهای باز صورت گرفت در این مرحله تلاش شد از بین کدهای باز کدهایی انتخاب شوند که قابلیت آشکار کردن و پوشاندن دیگر کدها و شکل‌گیری مقوله‌ها را داشته باشند. اگر کدهای باز به‌مثابه مفاهیم و مضامین خرد در نظر گرفته شوند کدهای محوری نقش سازه‌ها یا مفاهیم کلی را دارند. درنهایت با مرور و دسته‌بندی مفهومی کدهای محوری طبقات مفهومی کلان تحت عنوان کدهای انتخابی شکل گرفتند. این کدها نقش مؤلفه‌ها را در ترسیم مدل ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی پیرامون توسعه کارآفرینی پایدار کشاورزی نواحی روستایی استان خراسان جنوبی ایفا می‌نمایند.

جدول ۱- ساختار یکپارچه استخراج اطلاعات

ردیف	کدهای باز	طبقه موضوعی خرد (کدهای محوری)	طبقه موضوعی کلان (کدهای محوری)	کدهای انتخابی
۱	حمایت از توسعه زیرساخت‌های آموزشی	حمایت از تشکل‌ها	حمایت و پشتیبانی	شرایط علی
۲	سیاست‌های حمایتی (پشتیبانی، امتیازات، معافیت‌ها، سرمایه‌گذاری)			
۳	جذب منابع مالی متنوع و پایدار (کمک خصوصی، کمک‌های اجتماعی)			
۴	حمایت از نظام سلامت در مناطق روستایی			
۵	تسهیل در فراهم نمودن امکانات بهداشتی و رفاهی در برخی از روستاها			
۶	عدم دسترسی تعدادی از مشتریان و بهره‌برداران کشاورزی به شعب بانک			
۷	بانک‌پذیری و تعامل مؤثر با گروه‌های مختلف سنی	خدمات نوین بانکداری	ظهور فناوری‌ها و توسعه بانکداری الکترونیک	
۸	نواری در ارائه خدمات و محصولات بانکی باهدف کاهش آلودگی‌ها			
۹	افزایش بازدهی پرسنل بانک و مدیریت هزینه‌ها			
۱۰	توسعه اتوماسیون اداری و خدمات غیرحضور و جلوگیری از آلودگی‌ها			
۱۱	اجرای بانکداری سبز و صرفه‌جویی در مصرف منابع و حفاظت از محیط‌زیست.	ایفای نقش مؤثر در مسئولیت‌های اجتماعی		
۱۲	شناخت مسئولیت‌های اقتصادی			
۱۳	شناخت مسئولیت زیست‌محیطی			
۱۴	شناخت مسئولیت اخلاقی/ بشردوستانه			
۱۵	شناخت مسئولیت قانونی	مشارکت و تکثرگرایی	بسترسازی و ساختاردهی به مسئولیت اجتماعی سازمانی	
۱۶	پشتیبانی و حمایت مدیران ارزشمند سازمان			
۱۷	تفویض اختیار از مراکز تصمیم‌گیری به مدیران استانی			
۱۸	محرومیت و محیط جغرافیایی به لحاظ بالا بودن فراوانی افراد کم برخوردار			
۱۹	در نظر گرفتن وضعیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی استان	رقابت‌پذیری		
۲۰	رقابت شدید بین بنگاه‌های مختلف اقتصادی			
۲۱	برگزاری همایش‌ها و دوره‌های آموزشی			
۲۲	تربیت ارزیابان برای سنجش میزان ایفای نقش مؤثر در مسئولیت‌های اجتماعی			
۲۳	نقش منابع انسانی به لحاظ تنوع و خلاقیت	بهبود منابع انسانی		
۲۴	توسعه زیرساخت‌های ارتباطی و فیزیکی			
۲۵	آگاه‌سازی آحاد جامعه نسبت به حقوق شهروندی و توسعه فرهنگ مدنی (شایسته‌گزینی)			
۲۶	فشارهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی حاکم.	تهدیدات و فرصت‌ها	قوانین، مقررات و سازوکارهای حاکم	شرایط تعدیل‌کننده
۲۷	وجود فرصت‌ها و تهدیدهای موجود به جهت هم‌جواری با کشور همسایه			
۲۸	فضای حاکم مطبوعاتی و رسانه‌ای			
۲۹	تأثیرات منفی پراکندگی شعب بانک در نقاط مختلف استان			
۳۰	کمبود و عدم تخصیص به‌موقع و مکفی اعتبارات			
۳۱	عدم شفافیت قوانین و مقررات			
۳۲	عدم اراده و حمایت کافی در بین مدیران عالی بانک			
۳۳	شفاف نبودن فرایندها.			

طراحی مدل ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی پیرامون توسعه کار آفرینی پایدار کشاورزی نواحی روستایی خراسان جنوبی

راهبردها	سیاست گذاری و تدوین استراتژی کسب و کار	ارزش آفرینی برای مشتریان	ارائه خدمات و تکریم مشتریان و تلاش در جهت جلب رضایت آنان	۳۴
			بررسی کیفیت خدمات الکترونیکی به همراه آموزش صحیح و اصولی مشتریان	۳۵
			تأمین منابع مالی ارزان قیمت بابت طرح های زیرساختی از طرف دولت	۳۶
			تشکیل میز خدمت جهت ارزیابی عملکرد در خصوص اجرای بهینه خدمات	۳۷
		سیاست گذاری ها	حمایت مادی و معنوی از فعالیت های علمی، آموزشی، ورزشی، فرهنگی و هنری.	۳۸
			برگزاری همایش های محلی در خصوص تبیین برنامه های مسئولیت های اجتماعی	۳۹
			ایجاد شبکه اطلاع رسانی و تبلیغات مناسب	۴۰
			در نظر گرفتن نیازها و انتظارات انگیزشی کارکنان.	۴۱
پدیده محوری	ارزیابی مسئولیت اجتماعی	مدیریت منابع	تخصیص منابع قرض الحسنه در راستای کمک به ازدواج و اشتغال جوانان	۴۲
			تسهیلات ارزان قیمت در جهت بهبود مدیریت آب در بخش کشاورزی	۴۳
			توجه به مقوله بانکداری اجتماعی و کاهش فقر (حمایت از اقشار کم درآمد و آسیب پذیر)	۴۴
		بهبودی محیط کار	توجه به اقدامات داوطلبانه در محل کار و کمک به افراد معلول و ناتوان	۴۵
			بازنگری در طراحی ساختمان های بانک و بهبود فضای کسب و کار	۴۶
		پاسخگویی به انتظارات ذینفعان	رسیدگی به وضعیت اجتماعی و اقتصادی مردم	۴۷
			پاسخگویی مناسب به نیازهای متعدد گروه های مختلف ذی نفعان	۴۸
پیامدها	توسعه پایدار و حفاظت از محیط زیست	حفاظت از محیط زیست	بررسی آلودگی های زیست محیطی و کاهش آسیب پذیری اثرات آن.	۴۹
			دریافت گواهینامه زیست محیطی	۵۰
			صرفه جویی در منابع و انرژی.	۵۱
			کاهش روند تخریب منابع طبیعی و حفظ محیط زیست برای نسل های آتی	۵۲
	کسب مزیت رقابتی	سهم از بازار	ارتقاء جایگاه بانک در زمینه ی سهم از بازار و مشتری مداری	۵۳
			تشخیص نقاط قوت و ضعف و زمینه های قابل بهبود مسئولیت اجتماعی	۵۴
			افزایش جو تفاهم و کاهش تعارضات بین بانک و ذی نفعان	۵۵
		اعتماد و انسجام اجتماعی	دستیابی به وجهه اجتماعی و افزایش محبوبیت بانک در جامعه	۵۶
			توسعه برند و ایجاد اعتبار و اعتلای نام بانک کشاورزی	۵۷
			افزایش رضایت و وفاداری مشتریان	۵۸
	توسعه اقتصادی	اشتغال پایدار و امنیت غذایی	ارتقاء سطح معیشت و بهبود زندگی کشاورزان	۵۹
			توانمندسازی زنان روستایی در تولید محصولات و صنایع	۶۰
			توسعه دارایی ها و فراهم شدن فرصت اشتغال پایدار	۶۱
			جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهر و امنیت در مناطق مرزی	۶۲
			افزایش تولیدات کشاورزی و دامی و توسعه بخش کشاورزی.	۶۳
		جذب منابع مالی	رشد شاخص ها و کاهش هزینه ها از طریق کنترل و نظارت	۶۴
			جذب منابع مالی جدید حاصل از زنجیره تولید و فروش محصولات	۶۵
		بهبود عملکرد سیستم	افزایش بهره وری و سودآوری	۶۶
			افزایش کارایی و اثربخشی فعالیت ها	۶۷
	بهره وری سازمانی	توسعه سرمایه انسانی	افزایش انگیزه کاری پرسنل بانک و پیشرفت آنان	۶۸
			افزایش تعهد و مسئولیت پذیری کارکنان	۶۹
			افزایش التزام اخلاقی به خصوص اخلاق حرفه ای در کارکنان	۷۰
	استقرار عدالت اجتماعی	عدالت اجتماعی	ایجاد برابری در میان همه افراد در دسترسی به بهداشت، آموزش، اشتغال و ...	۷۱
			شفافیت عملکرد سازمانی	۷۲
			کاهش فقر در سطح جامعه و افزایش رفاه اجتماعی مردم.	۷۳

سازمانی و شرایط تعدیل‌کننده دربرگیرنده‌ی کدهای قوانین، مقررات و سازوکارهای حاکم و راهبردها شامل کدهای سیاست‌گذاری و تدوین استراتژی کسب‌وکار می‌باشند. مجموع کدهای توسعه پایدار و حفاظت از محیط‌زیست، کسب مزیت رقابتی، توسعه اقتصادی، بهره‌وری سازمانی و استقرار عدالت اجتماعی، پیامدهای الگوی موردنظر را تشکیل می‌دهند.

بر اساس مقوله‌های کدگذاری شده مفاهیمی که به ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی برمی‌گردند، پنج طبقه اصلی را تشکیل می‌دهند. این طبقات مشتمل هستند بر: شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط تعدیل‌کننده، راهبردها و پیامدها. طبق یافته‌ها شرایط علی دربرگیرنده‌ی کدهای حمایت و پشتیبانی، ظهور فناوری‌ها و توسعه بانکداری الکترونیک و ایفای نقش مؤثر در مسئولیت‌های اجتماعی، شرایط زمینه‌ای دربرگیرنده کدهای بسترسازی و ساختاردهی به مسئولیت‌های اجتماعی

نمودار ۱- مدل پارادایمی بر اساس اطلاعات استخراج‌شده در مرحله کدگذاری انتخابی

بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهاد

به‌طور کلی می‌توان گفت که پژوهش حاضر به دنبال طراحی مدل ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی پیرامون توسعه کارآفرینی پایدار کشاورزی نواحی روستایی در استان خراسان جنوبی می‌باشد. بنابراین برای دستیابی به این هدف کلی پس از بررسی مبانی نظری و پیشینه تحقیق در پژوهش و با استفاده از نظریه بنیانی به مدل ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی در استان خراسان جنوبی دست‌یافته شد. به استناد مدل طراحی‌شده بایستی کلیه مؤلفه‌های ظهور یافته در راستای ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی مدنظر قرار گیرد. تا زمینه مناسب برای افزایش اقدامات موردنظر در راستای ایفای مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی پیرامون توسعه کارآفرینی پایدار کشاورزی نواحی روستایی در استان خراسان جنوبی فراهم گردد. بر اساس یافته‌های حاصل از تحقیق که با روش نظریه برخاسته از داده‌ها انجام گرفته یافته‌ها نشان داد، مهم‌ترین عواملی که بر شرایط علی ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی در استان خراسان جنوبی از دیدگاه مشارکت‌کنندگان تأثیر می‌گذارد، ابعاد حمایت و پشتیبانی، ظهور فناوری‌ها و توسعه بانکداری الکترونیک و ایفای نقش مؤثر سازمان در مسئولیت‌های اجتماعی می‌باشند.

در رابطه با حمایت و پشتیبانی یافته‌های پژوهش نشان داد که سیاست‌های حمایتی از طریق ارتباط مؤثر، سازنده به همراه اعطای مشوق‌های لازم به سرمایه‌گذاران و تشکلهای توانمند زمینه جذب حداکثری منابع موردنیاز را فراهم می‌نماید. نعمت الهی و همکاران معتقدند (۱۳۹۱) سیاست‌های حمایتی در بخش کشاورزی را می‌توان در رشد و

توسعه اقتصادی به‌ویژه در مناطق روستایی حمایت از اشتغال، حفظ تولید داخلی، افزایش سرمایه‌گذاری و کاهش وابستگی به خارج و حذف و کاهش فقر برای دستیابی به شرایط مناسب نام برد.

یافته‌های پژوهش نشان داد که یکی از عوامل مؤثر در ایفای نقش مسئولیت اجتماعی سازمانی ظهور فناوری‌ها و توسعه خدمات نوین بانکی می‌باشد. مزایا و نتایج حاصل از راه‌اندازی سیستم‌های جامع بانکی در برنامه‌های توسعه بانکداری مواردی همچون افزایش رضایتمندی مشتریان از طریق ارائه محصولات و خدمات متنوع، افزایش بهره‌وری عملیاتی، افزایش بازدهی منابع انسانی، مدیریت هزینه‌های عملیاتی، کاهش آلودگی زیست‌محیطی، صرفه‌جویی در منابع و توانایی بیشتر در تبعیت و انطباق با الزامات قانونی را در برمی‌گیرد. اعتمادی فرد و همکاران (۱۴۰۰) معتقدند با توجه به سرعت و شتاب بالای ظهور فناوری‌های نوین، نوآوری‌های فناورانه یک راهکار مناسب برای بانک‌ها است تا بتوانند با استفاده از فناوری‌های نوین اقدام به نوآوری در ارائه خدمات نمایند.

نتایج حاصل از تحقیق بیانگر آن است که ایفای نقش مؤثر در مسئولیت‌های اجتماعی سازمانی یکی از عوامل مهم در ارزیابی مسئولیت اجتماعی است. تحقق این امر مستلزم شناخت مسئولیت‌های اقتصادی، زیست‌محیطی، اخلاقی، بشردوستانه و قانونی از سوی مدیران بانک می‌باشد. بر اساس مدل هرمی کارول مسئولیت‌های اقتصادی از مسئولیت‌های اصلی سازمان و همان سودآوری است. مسئولیت‌های قانونی به این اشاره دارد که سازمان باید در چارچوب قوانین و مقررات جامع فعالیت

خود را انجام دهد. مسئولیت اخلاقی بیانگر آن است که بر اساس آن از مدیران انتظار می‌رود که ارزش‌ها و هنجارهای جامعه را مدنظر داشته باشند و به آن‌ها احترام بگذارند و در نهایت مسئولیت‌های نوع‌دوستانه به فعالیت‌های داوطلبانه سازمان اشاره دارد. (بداعی، ۱۳۹۹).

همچنین از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان علاوه بر فرایندهای درون سازمان عوامل بیرونی نیز می‌توانند در ارزیابی مسئولیت اجتماعی نقش بسزایی داشته باشند عوامل بیرونی در ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی استان خراسان جنوبی شامل مقوله‌های زمینه‌ای بسترسازی و ساختاردهی به مسئولیت اجتماعی و مقوله‌های تعدیل‌کننده قوانین و مقررات و سازوکارهای حاکم موجود است.

طبق یافته‌ها مشارکت و تکررگرای، رقابت‌پذیری، توجه به منابع انسانی، بسترسازی و توسعه زیرساخت‌ها، زمینه‌ها را برای ساختاردهی به مسئولیت اجتماعی بانک فراهم می‌کنند.

از دیدگاه توسعه، مشارکت مهم‌ترین روش رهبری و مدیریت سازمانی است که می‌تواند موجب افزایش اثربخشی سازمانی و تصمیم‌گیری بهینه در سازمان شود. مشارکت ابزار تغییر است و می‌تواند در از میان بردن محرومیت و فراهم کردن مبنایی برای جامعه محلی با در نظر گرفتن وضعیت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جهت دخالت دادن مستقیم‌تر در نوآوری‌های توسعه کمک نماید، از طرفی با توجه به تغییرات سریع در عصر حاضر، رقابت‌پذیری و حفظ جایگاه رقابتی از اهمیت ویژه‌ای برای بنگاه‌های کسب‌وکار پیدا برخوردار می‌باشد. بنا بر اعتقاد میر نظامی و همکاران (۱۳۹۹) بانک‌ها به‌عنوان پایه‌های رشد

اقتصادی و اجتماعی کشور و از طرفی اثرپذیری بالایی که از تغییرات محیطی دارند بیش از هرزمانی نیازمند توجه به شناخت و اولویت‌بندی عوامل مؤثر در ارتقای رقابت‌پذیری خود هستند تا در میان طوفان‌های نیازهای جدید جامعه پاسخگو بوده و حیات خود را ادامه دهند.

برحسب یافته‌ها، مدیریت منابع انسانی و توسعه زیرساخت‌ها از دیگر شرایطی هستند که زمینه را برای پیشرفت بانک در انجام مسئولیت اجتماعی فراهم می‌نمایند. به اعتقاد دل کاستیلوفیتو^۱ و همکاران (۲۰۲۲) شرکت‌هایی مشروع تلقی می‌گردند که در داخل از منظر اجتماعی نهادینه شده باشند لذا بکارگیری اصول مسئولیت اجتماعی در مدیریت منابع انسانی به همراه آموزش‌های لازم اهمیت زیادی دارد. در همین رابطه رفیعی و همکاران (۱۳۹۱) اذعان دارند سازمانی می‌تواند در مسیر توسعه حرکت روبه‌جلو و با شتابی داشته باشد که با ایجاد بسترهای لازم منابع انسانی خود را به دانش و مهارت کارآفرینی مولد تجهیز کند تا آن‌ها با استفاده از این توانمندی ارزشمند، سایر منابع را به‌سوی خلق ارزش و حصول رشد و توسعه مدیریت هدایت نماید.

شرایط تعدیل‌کننده شرایطی هستند که موجب تعدیل در شکست یا موفقیت بانک در انجام مسئولیت‌های اجتماعی می‌باشند مدیریت این شرایط خارج از عهده یک سازمان است این عوامل که به‌عنوان مؤلفه‌های تعدیل‌کننده مطرح می‌باشند عواملی هستند که دارای تأثیرات مثبت و منفی در ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی بوده و شامل قوانین، مقررات و سازوکارهای حاکم می‌باشند. به اعتقاد مادهو^۲ (۲۰۲۲)

¹ Del-Castillo-Feito

² Madhu

یک سازمان با انجام مسئولیت های اجتماعی تاثیر بسزایی بر محیط بیرونی خود دارد و با فعالیت های خود محیط را تغییر می دهد. ژای تانگ^۱ (۲۰۰۹) معتقد است که دولت ها، رقبا و قدرت رسانه بر عملکرد محیطی شرکت ها مؤثر است. به اعتقاد شعبانی و همکاران (۱۳۹۸) یکی از اصول بنیادین مسئولیت اجتماعی سازمان اقدام به قانون و مطابقت با الزامات آن است. علاوه بر این مسئولیت اجتماعی شامل اقداماتی فراتر از انطباق با قانون است و شناسایی تعهداتی نسبت به دیگران را شامل می شود که جنبه قانونی و اجباری ندارد. کیم و فانگ^۲ (۲۰۱۴) معتقدند زمانی که فروشندگان از طریق فعالیت های مسئولیت اجتماعی، مطابق با معیارهای اجتماعی به نظر می رسند، حمایت های مردمی و قانونی از طرف مصرف کنندگان جامعه دریافت می کنند.

طبق یافته های حاصل از تحقیق مدیریت منابع مالی، بهسازی محیط کار و پاسخگویی به انتظارات ذی نفعان به عنوان پدیده محوری در ارزیابی مسئولیت اجتماعی محسوب می گردد. به عقیده شعبانی (۱۳۹۷) شناسایی و مشارکت با ذی نفعان از اصول مسئولیت اجتماعی است. یک سازمان باید تشخیص دهد چه اشخاص و گروه هایی از تصمیمات و فعالیت هایش تأثیر می پذیرند. رضایان و همکاران (۱۳۹۹) معتقدند بانک ها به عنوان بخشی مهم از اقتصاد کشور با ذی نفعان متعدد و حساسی مواجه اند و تغییرات مختلفی را در ساختار ذی نفعان خود تجربه می کنند و در این مسیر الزاماتی را نیز دارند که از جمله می توان پاسخگویی، شفافیت، رفتار

اخلاقی، احترام به منافع ذی نفعان، احترام به هنجارهای رفتاری بین المللی و احترام به حقوق انسان ها اشاره کرد. بنا بر نتایج حاصل از پژوهش راهبردهای مدل ارزیابی مسئولیت اجتماعی در بانک کشاورزی استان خراسان جنوبی پیرامون توسعه کارآفرینی پایدار شامل سیاست گذاری و تدوین استراتژی کسب و کار می باشد. با توجه به اینکه همواره سیاست های بانکی در راستای سودرسانی به طبقات ثروتمند جامعه شکل گرفته است. توجه به طبقات آسیب پذیر و قشرهای کم درآمد و بیکار می تواند در تحقق مسئولیت اجتماعی بانک ها نقشی بسزا داشته باشد. به این معنا که ایجاد زیرساخت ها و محرک های لازم در جهت رشد و ارتقای بنیادین وضعیت اجتماعی و اقتصادی جامعه است. از آنجاکه بانک ها نظارت و کنترل جریان سرمایه، وام دهی پروژه ها و طرح ها، سیاست ها و اقدامات مرتبط را بر عهده دارند قادرند در نحوه عملکرد کسب و کارهای تحت حمایت خود اعمال نفوذ نمایند. این بخش از یافته ها با نتایج تحقیقات (ایزدی و همکاران، ۱۴۰۰) و (عزیزی و همکاران، ۱۳۹۷) و (رضایان و همکاران، ۱۳۹۹) و (انتونی پورتال، ۲۰۱۱) مطابقت دارد.

طبق نتایج حاصل از تحقیق در صورت به کارگیری و پیاده سازی راهبردهای مورد نظر می تواند پیامدهای مثبتی از قبیل توسعه پایدار و حفاظت از محیط زیست، کسب مزیت رقابتی، توسعه اقتصادی، بهره وری سازمانی و استقرار عدالت اجتماعی را به دنبال داشته باشد. به اعتقاد اشرف طالش و همکاران (۱۳۹۹) با افزایش مسئولیت پذیری اجتماعی ارزش بازار

¹ Lu Tanga

² Kim & fong

³ Antoni Portale

و بلندمدت مربوط به خود را به دنبال خواهد داشت با مجموعه چشم‌انداز، اهداف و سیاست‌های سازمان هماهنگ باشد.

سپاسگزاری:

این مطالعه برگرفته از رساله دانشجویی مقطع دکتری ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه آزاد بیرجند می‌باشد. بدین وسیله از زحمات اساتید و کارکنان گرانقدر دانشگاه و همچنین مساعدت و زحمات کارکنان و کارشناسان محترم بانک کشاورزی شاغل در مدیریت و شعب استان خراسان جنوبی و سایر کنشگران محترم کشاورزی که ما را در انجام مصاحبه‌ها همراهی نمودند سپاسگزاری می‌گردد.

شرکت‌ها نیز بهبود می‌یابد یعنی هرچقدر شرکت‌ها اصول و شاخص‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی را بیشتر رعایت کنند، شاهد ارزش بازار بیشتری خواهند بود. با بهبود شرایط محیط کار و توجه به حقوق کارکنان، رفتار کسب‌وکار، حفاظت از محیط‌زیست، همسوسازی منافع شرکت با منافع جامعه، اهمیت به خواست‌ها و نیازهای مشتریان و غیره، باینکه ممکن است شرکت هزینه‌هایی را در این راستا متحمل شوند اما در بلندمدت منافع حاصل از رعایت این شاخص‌ها بیشتر از مخارج آن شده و این امر باعث بهبود عملکرد، ارتقای بهره‌وری و کسب مزیت رقابتی می‌شود. با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر می‌توان پیشنهادهای زیر را در جهت تسهیل و تسریع در ارزیابی مسئولیت اجتماعی بانک کشاورزی پیرامون توسعه کارآفرینی پایدار کشاورزی نواحی روستایی استان خراسان جنوبی بیان نمود. دولت‌ها با بسترسازی مناسب و فراهم‌سازی راهکارهای انگیزشی حرکت به سمت وسوی مسئولیت اجتماعی و ثمرات جهانی ناشی از آن را تسهیل می‌نمایند؛ بنابراین بایستی با تشویق بنگاه‌ها در جهت مسئولیت‌پذیری اجتماعی آن‌ها را در تحقق وظایف اجتماعی خود نظیر مبارزه با فقر، حفظ محیط‌زیست، برقراری رقابت سالم، سرمایه‌گذاری در جهت رشد و شکوفایی تشکلهای محلی و بهبود وضعیت شغلی کارکنان از طریق ارتقا سطح آموزش و توسعه مهارت‌ها سهم نمایند.

مسئولیت اجتماعی در بانک کشاورزی باید به‌عنوان یک اقدام راهبردی که آثار کوتاه‌مدت

منابع

- ابراهیمی، م. اکبری دولت آباد، م. و اسکندری، ج. (۱۴۰۱) ارزیابی مسئولیت پذیری اجتماعی در سازمان های مرتبط با توسعه روستایی (مطالعه موردی سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان) فصلنامه روستا و توسعه پایدار، دوره سوم، شماره اول، پیاپی نهم، بهار ۱۴۰۱، صص ۸۰-۶۱
- اسماعیل پور، م. و ارام، ف. (۱۳۹۶) تاثیر مسئولیت اجتماعی بانک ها بر ادراک مشتریان از تصویر برند آنها، مجله مدیریت برند، دوره چهارم، شماره ۱۱، سال ۱۳۹۶، صص ۱۴۲-۱۰۹
- اشتراس، ا. و کوربین، ج. (۱۳۹۰) مبانی پژوهش کیفی: فنون و مراحل تولید نظریه زمینه ای. ترجمه ابراهیم افشار. تهران: انتشارات نی
- اشرف طالش، ه. فرساد امان الهی، غ. کیقبادی، ا. و لشکری، ز. (۱۳۹۹) تاثیر عملکرد زیست محیطی و مسئولیت اجتماعی بر ارزش بازار: نقش واسطه ای عمر شرکت، فصلنامه علمی دانش حسابداری مالی، مقاله پژوهشی، دوره ۸، شماره ۳، پیاپی ۳۰، پاییز ۱۴۰۰، صص ۲۶۷-۲۲۹
- اعتمادی فرد، ع. طباطباییان، ک. پيله وری، ن. و خمسه، ع. (۱۴۰۰) طراحی مدل توسعه یکپارچه نوآوری خدمات بانکداری الکترونیک براساس قابلیت های پویا با استفاده از میک مک فازی، فصلنامه نوآوری و ارزش آفرینی، دوره دهم، شماره بیستم، پاییز و زمستان ۱۴۰۰، صص ۱۶۶-۱۴۷
- ایزدی، ح. خسروی پور، ب. و سواری ممینی، آمنه (۱۴۰۰) تبیین سازه های پیش بینی کننده گرایش به کار آفرینی در بین زنان روستایی، مجله پژوهش های ترویج و آموزش کشاورزی، سال چهاردهم، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۰، پیاپی ۵۶، صص ۸۳-۶۷
- بانک کشاورزی ایران. (۱۳۹۲). گزارش عملکرد سالانه بانک کشاورزی در ایران، رسالت اجتماعی بانک. صص ۱۹۶-۱۸۵
- بانک کشاورزی استان خراسان جنوبی (۱۴۰۰) سالنامه اماری، اخذ شده از واحد امار و اطلاعات مدیریت شعب بانک در استان خراسان جنوبی
- بداغی، د. اسلامبولچی، ع. و ربیعی مندجین، م. (۱۳۹۸) طراحی مدل مسئولیت اجتماعی و سنجش آن در سازمان تامین اجتماعی، فصلنامه علمی پژوهشی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر، دوره ۱۴، شماره ۲-شماره پیاپی ۴۹، تابستان ۱۳۹۹، صص ۶۰-۴۵
- تودارو، م. (۱۳۹۰) توسعه اقتصادی در جهان سوم، مترجم غلامرضا فرجادی، انتشارات کوهسار، چاپ هجدهم صص ۲۵۵-۲۵۰
- حیدری ساریان، و. باختر، س. و زیارتی، م. (۱۳۹۶) تاثیر سرمایه اجتماعی بر توسعه پایدار کشاورزی در مناطق روستایی (مطالعه موردی روستاهای استان کرمانشاه) مجله جغرافیا و پایداری محیط، سال هشتم، شماره ۲۷، تابستان ۱۳۹۷، صص ۷۴-۵۹
- راه نورد، ع. (۱۳۹۵). مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتی در مؤسسات مالی، تهران. انتشارات راز نهم رفیعی، م. قربان ملک، م. (۱۳۹۱) بررسی تاثیر حمایت مدیریت ارشد بر کارآفرینی سازمانی، اولین همایش ملی مدیریت و کارآفرینی، خوانسار، اخذ شده از سایت <https://civilica.com/doc>
- رضاییان، ع. ربیعی، م. و دادی، ا. و جعفری، ح. (۱۳۹۹) طراحی الگوی مسئولیت اجتماعی در نظام بانکی کشور، فصلنامه پژوهش های پولی -

بانکی، سال سیزدهم شماره ۴۳، بهار ۱۳۹۹ صص ۶۸-۲۵

سرابی، ب. زند، ا. و خسروی، ف. (۱۴۰۱) راهکارهای ایجاد اشتغال در بخش کشاورزی و جلوگیری از مهاجرت جوانان روستایی (مطالعه موردی شهرستان کبودر اهنک همدان) مجله پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، سال پانزدهم، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۱، پیاپی ۵۹، صص ۳۴-۱۹

سازمان جهاد کشاورزی استان خراسان جنوبی (۱۴۰۱) راهکارهای حفظ و احیا منابع تسهیلاتی بانک کشاورزی، اخذ شده از دبیرخانه الکترونیک به نشانی <http://www.j-agrijahad.ir>

شعبانی، ا. حبیبی، ر. و علیزاده، م. (۱۳۹۶). بررسی تاثیر مسئولیت اجتماعی بانک‌ها بر نگرش و رفتار مشتریان. دو فصلنامه علمی تحقیقاتی مالی/اسلامی، سال نهم، شماره اول، (پیاپی ۱۷)، پاییز و زمستان ۱۳۹۸. صص ۱۱۳-۱۱۱.

صفری، ز. (۱۳۹۵). تأثیر ادراک کارکنان، بانک‌ها از فعالیتهای CSR بر عملکرد سازمانی. پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه مالی، آموزشی، بانکداری ایران، تهران

عمیدی، ش. و قربانی، م. (۱۳۹۷) ارزیابی مسئولیت اجتماعی نهادهای سازمان‌های مرتبط با توسعه روستایی در رابطه با اشتغال پایدار، دومین همایش ملی چشم انداز توسعه پایدار روستایی ایران، تهران، اخذ شده از سایت <http://civilica.com/doc>

عزیزی، ن. و محسنی، ر. (۱۳۹۷). فعالیت‌های داخلی و خارجی مسئولیت اجتماعی سازمان در نظام بانکی و بررسی رابطه آن با سرمایه اجتماعی. فصلنامه جامعه شناسی نهادهای اجتماعی، دوره پنجم شماره ۱۱، بهار و تابستان ۹۷. صص ۳۴۰-۳۱۲.

فال سلیمان، م. و صادقی، ح. (۱۳۹۲) تحلیل توانمندی‌های بخش کشاورزی استان خراسان جنوبی در راستای توسعه پایدار با استفاده از مدل SWOT، مجله جغرافیا و توسعه شماره ۲۰ بهار ۱۳۹۲ صص ۱۵۶-۱۳۹

کاشانی پور، م. کاظم پور، م. و اسماعیل پور، ف. (۱۳۹۷). مسئولیت پذیری اجتماعی در صنعت بانکداری کشورهای مختلف جهان. فصلنامه علمی و پژوهشی مطالعات حسابداری و حسابرسی، شماره ۲۷ پاییز ۹۷ صص ۳۴-۹.

ملک سعیدی، ح. بخشی جهرمی، ا. و منفرد، نوروز (۱۳۹۵) تحلیل هزینه کرد تسهیلات بانک کشاورزی برای اشتغال زایی در بخش کشاورزی، مورد کشاورزان استان بوشهر، فصلنامه پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی سال نهم، شماره ۳، پاییز ۹۵، پیاپی ۳۵ صص ۴۲-۳۵

میر نظامی، ف. قاسمی، ب. ودادی، ا. و علیقلی، م. (۱۳۹۹) نقش مسئولیت‌های اجتماعی در الگوی رقابت پذیری بانک‌های ایران، فصلنامه علمی پژوهشی سبک زندگی با محوریت سلامت، دوره ۴، زمستان ۱۳۹۹ صص ۲۵۳-۲۴۰

محمد پور زرنندی، ح. و طباطبایی مرزآبادی، م. (۱۳۹۵) بانکداری اجتماعی با نگاهی به اقتصاد شهری و آموزش منابع انسانی، چاپ سوم، تهران مرکز نشر اکادمیک

نعمت الهی، ز. فکوری، ن. شاهپوری، ا. و اشک تراب، ن. (۱۳۹۱) تاثیر سیاست‌های حمایتی دولت بر رشد کشاورزی ایران، دهمین کنفرانس دو سالانه اقتصاد و کشاورزی ایران

نصرتی، م. ملک محمدی، ا. و حسینی، س. (۱۳۹۹) طراحی مدل مشارکت بانک کشاورزی در

human resources management on organizational legitimacy, Technological Forecasting & Social Change journal homepage 174: 2022, 121274 www.elsevier.com/locate/techfore

Ebner D (2008) Assessing Corporate Social Responsibility Csr Scan. Corporate responsibility research conference Queens University Belfast pp 1-18

Gangi , Francesco ; Mustilli, Mario ; Varrone Nicola , (2019) . "The impact of corporate social responsibility (CSR) knowledge on corporate financial performance: evidence from the European banking industry , " Journal of Knowledge Management, doi.org/10.1108/JKM -04 -2018 -0267 .

Gustavson, D. E., & Miyake, A. (2017). Academic procrastination and goal accomplishment: A combined experimental and individual differences investigation. *Learning and Individual Differences*, 54: 160-172

Holtsberg,C.(2000). Swedish support to agricultural development"natural resources management division,Sida.

Hossain, S. & M.R. Khan. (2016). "Corporate Social Responsibility (CSR) in Banking Sector: An Empirical Study on the Hong Kong and Shanghai Banking Corporation (HSBC) Limited," IOSR Journal of Business and Management, 18 (4).

Hosseini., S. M., Roosta, K., Zamanipour. A., Teimoori. M. (2017). Farmers' Perception of Drought Consequences by Phenomenological Approach (Case study: South Khorasan Province), *Agricultural Extension and Education Research*, 9 (4): 59-70

<https://www.bostonfed.org/-/media/Documents/education/pubs/begin.pdf>

Johnson, R. T. (1999). Historical Beginnings: The Federal Reserve, Available at:

-Jovanovic, M., Mas, A., Mesquida, A., and Lalic, B. (2017). Transition of organizational roles in agile transformation

ترویج و آموزش نوآوری و کارآفرینی بخش کشاورزی،مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، جلد ۱۷ویژه نامه، سال ۱۴۰۰.صص ۱۶۷-۱۵۹.

Alsahlawi, R.,(2016). "CSR Disclosure of the Banking Sector in Saudi Arabia". Available At: visar.csustan.edu/aaba/Alsahlawi2016.pdf

Anderberg, s, (2020). ,The Contribution of organic agriculture to Poverty Reduction, in Breiling M., and V. Anbumozhi (eds.) vulnerability of Agricultural Production Networks and Global Food Value Chains Due to Natural Disasters. (pp. 42-72). Jakarta Indonesia: Economic Research Institute for ASEAN and East Asia

Anvari, E. (2013). The Impac of Social Responsibility on the Loyalty of Customers of Refah Bank (MA Thesis). Islamic Azad University of Saveh Branch, Iran.

Auger, P.; Devinney, T. M.; & Louviere, J. J. (2007). Using Best–Worst Scaling Methodology to Investigate Consumer Ethical Beliefs across Countries. *Journal of Business Ethics*, 70(3), 299-326.

Biedma Ferrer, J. M., López Fernández, M., & Romero Fernández, P. M. (2016). "The collective labour agreement as a key tool for driving corporate social responsibility; banking sector analyzing," *Cuadernos de Gestión*, 17(2), 135 .

Carroll, A.B. (1999). "Corporate social esponsibility: evolution of a definitional construct". *Bus. Soc.* 38, 268e295

Davis, K, (1960), business afford to ignore its social responsibility? .*California management review*, vol. 2 no. 3, pp .70-76

Degli. G. Antoni E. Portale(2011)The Effect of Corporate Social Responsibility on Social capital Creation in Social Cooperatives. *Business .Nonprofit and voluntary Sector Quarterly*.

Del-Castillo-Feito ,C , Alicia Blanco-Gonzalez ,A, , Hernandez-Perlines ,F, (2022), The impacts of socially responsible

Poverty Line- Vulnerability of Rural Households and the Determining factors in the Province of Southern Khorasan, Iran. In *ternational Journal of Plant, Animal and Environmental Sciences*, 4(3), 395-402
Vilanova , M, Lozano ,G M., Arenas., (, 2008.) Explorig the Nature of the Relaationship between CSR and Competitiveness, *journal of Business Ethics* , DOI : 10, 1007/ s 10551-008- 9812-2.

process: A grounded theory approach. *The Journal of Systems & Software*, 133(11), 174-198.

Kim ,j. & fong,c.(2014) Retailers CSR: the effects of legitimacy and cocial capital, *international jornal of retail& Distribution Management* 42 (2)DOI¹: 10.1108 /1JRDM- 10- 2012- 0092

Lu Tanga, , Hongmei Li(2009) Corporate social responsibility communication of Chinese and global corporations in China - *Public Relations Review* 35,pp, 199–212

Madhu.(2022). Role of Corporate social responsibility in agriculture devel opment,achieving sustainability and csr legal framework in indi,*International Journal of Advanced Research in Commerce, Management & Social Science (IJARCMSS)* 127 ISSN : 2581-7930, Impact Factor : 6.809 , Volume 05, No. 03(I), July - September, 2022, pp 127-133 of organizational roles in agile transformation process: A grounded theory approach. *The Journal of Systems & Software*, 133(11), 174.

Marcello Coppaa, Krishnamurthy Sriramesh(2013) Corporate social responsibility among SMEs in Italy , *Public Relations Review* 39, pp,30–39

Matthew, B , W.,(2007). Assessing the infjuence of corporate social responsibility on consumer attitudes in the sport industry sport management, Florida state university, doctor of philosophy, pp .203

Poolthong, Y., & Mandhachitara, R. (2009). Customer Expectations of CSR, Perceived Service Quality and Brand Effect in Thai Retail Banking. *International Journal of Bank Marketing*.

Teimoori, M., Mirdamadi, S.M and F. Hosseini .,S. J . (2019), Modeling of Climate Change Effects on Groundwater Resources: The Application of Dynamic Systems Approach, *International Journal of Agricultural Management and Development*, 9(2), 107-118

Teimoori, M., Mirdamadi, S.M., Farajollah hosseini, S. J., Rahimi Sourah, S., & AfsharKazmi, M.A. (2014). Survey of

